

minara Međunarodne organizacije rada i Danske vlade (Kopenhagen, 1971.) osjeća se i u zemljama u razvoju brža i obimnija briga države za ovu grupu hendikepiranih. U Aziji i Africi je formirano više nacionalnih društava (roditelja i stručnjaka), a počelo je i otvaranje prvih škola u nekim tek oslobođenim zemljama. U Sevigli se (svibnja 1973.) održava prvi Ibero-Latinski-Američki kongres o mentalnoj deficijenciji, koji će razmotriti situaciju na cijelom kontinentu. U Kopenhagenu se priprema za konac (kolovoza 1973.) II međunarodni seminar o specijalnoj edukaciji i rehabilitaciji mentalno retardiranih osoba, koji će se baviti posebno ranim otkrivanjem, obrazovanjem stručnih kadrova, pitanjima metodike, nekim psihološkim problemima i sl. V. Britanija i ove godine organizira međunarodni simpozij na temu: »Potrebe mentalno retardiranih u slobodnom vremenu« (rujan, 1973. London).

Najveći internacionalni događaj ne samo na planu mentalne retardacije, već i rehabilitacije u cjelini, u 1973. godini nedvojbeno je III kongres Međunarodnog udruženja za znanstveno istraživanje mentalne retardacije (4—12. rujna, 1973, Haagu). Prema dosad izvršenim pripremama, očekuje se dolazak vodećih istraživača svijeta i sudjelovanje stručnjaka, koji će premašiti ranija dva kongresa (1967. u Montrealu i 1970. u Warszawi). Dosada su prijavljene neke nove i zanimljive teme, od kojih dominiraju one o prevenciji uzroka retardacije. Predviđeno, je više inter-nih seminara, simpozija i dogovora. Kongres obuhvaća i izložbe, filmove i druge oblike informiranja. Holandija je ponudila raznovrstan program posjeta njenih ustanova, kao i kulturno-povjesnih spomenika, a može se obići i susjedne zemlje. Da li će biti demonstrirana neka nova otkrića, teško je reći, ali to mnogi stručnjaci očekuju.

Andrija Žic — Zagreb

MJESTO GLUHIH U DRUŠTVU — KLJUČNA TEMA ČETVORTE MEĐUNARODNE KONFERENCIJE O GLUHOCI U TEL AVIVU

Svjetska federacija gluhih osnovana je 1951. u Rimu i do danas je okupila gotovo sve nacionalne organizacije gluhih (47 zemalja). Njena djelatnost, međutim, nije se do pred koju godinu naročito osjećala. Činilo se da ta organizacija egzistira od kongresa do kongresa — a kongresi se održavaju svake četvrte godine. U Federaciji se osjećala neugodna dihotomija: s jedne strane reprezentanti nacionalnih organizacija gluhih, zatvoreni u svoj krug, nedovoljno zainteresirani za stručne probleme — s druge strane »leteći« stručni suradnici najrazličitijih orijentacija i kvalifikacija, koji su svoje radove prezentirali na kongresima i rijetkim

radnim konferencijama, a zatim — nestajali. Zid koji u nacionalnim sistemima dijeli eksperte za gluhe od asocijacija gluhih ostao je i na međunarodnom nivou. Svjetska federacija doimala se kao organizacija bez vlastite ideologije i politike, bez definiranih stavova o ključnim pitanjima rehabilitacije i zaštite gluhih. Časopis Federacije (»Glas tišine«) siromaštvom i bezbojnošću svog sadržaja doprinosio je ovom dojmu.

Posljednjih godina, međutim, stvari se mijenjaju. U Svjetskoj federaciji osjećaju se novi impulsi. Sve jače je angažiranje emancipiranih i visoko školovanih američkih gluhih, pojavljuju se nova imena i u mnogim ev-

ropskim organizacijama-članicama. Stabilizira se stručni tim Federacije u mješovitom sastavu gluhi-čujući. Počelo se s ambicioznim programom izrade međunarodnog priručnika o organiziranju službi za gluhe — za potrebe Ujedinjenih naroda (publiciranje predviđeno za 1975. — uoči Svjetskog kongresa u Washingtonu). Svjetska organizacija gluhih očito počinje prerastati od anemične i neangažirane strukture u stvarnu snagu, smjelije izlazeći i u najosjetljivija kontroverzna pitanja s područja edukacije i socijalne rehabilitacije gluhih.

U Tel Avivu održana je od 18.—23. ožujka ove godine Četvrta međunarodna konferencija o gluhoći, u organizaciji Svjetske federacije i Izraelskog saveza gluhih. Na tom skupu kao da je prvi put snažnije došao do izražaja novi stil rada Federacije. Prisutnost 400 delegata iz 22 zemlje i impozantan broj od 90 referata bili su vanjska manifestacija vitalnosti. Značajna nova dimenzija bilo je i sudjelovanje većeg broja gluhih kao autora i diskutanata. (Iz Jugoslavije sudjelovali su Dr S. Kreamitčievski iz Skopja i A. Žic iz Zagreba.)

Osnovna tema konferencije bila je: **»Mjesto gluhih u modernom društvu«**. »Vječna« pitanja segregacije i integracije gluhih, oralizma i manualizma, uzbuđuju u posljednje vrijeme niz evropskih zemalja, osobito Italiju — zemlju maticu Svjetske federacije. Razračunavanje je u toj zemlji doprlo već do klupa u parlamentu — dani su, naime, konkrenti prijedlozi za zakonske mjere o podržavljenju i, u daljoj liniji, likvidaciji specijalnih zavoda za gluhe kao »preživjelih ustanova« i »otoka segregacije . . . koji isključuju osobu oštećena sluha iz konteksta društva« (iz prijedloga zakona Mariotti). Konferencija u Tel Avivu bila je očito inspirirana ovim gibanjima i Svjetska federacija je ovog puta impresionirala

novim duhom otvorenosti u diskusijama, koji je zamijenio nekadašnju opreznu »neutralnost« i brižljivo izbjegavanje konfrontacija.

Predsjednik Svjetske federacije (i Saveza gluhih i nagluhih Jugoslavije) **Dragoljub Vukotić** u uvodnom je referatu otvoreno pozvao na raščišćavanje kontroverzija o mjestu gluhih u društvu, navijestivši održavanje posebnog radnog sastanka Svjetske federacije na jesen u Milanu o tematici školovanja i općenito integracije gluhih — sa sudjelovanjem eksponenata protivnih struja iz raznih zemalja.

Dr. H. Feuchte iz Hamburga govorio je o »propalim nadama« u čudesni efekt predškolskog odgoja i korištenja slušanih pomagala. U Zapadnoj Njemačkoj, po njegovim riječima, sve više ljudi realističnije gleda na problem gluhoće, priznavajući ključnu funkciju tumača za gluhe i vodeću ulogu zajednica gluhih kao važne karike u lancu mjera za rehabilitaciju gluhih.

Ruth Madebrink, iz škole za gluhe Manilla u Stockholmu, izvijestila je o nastojanjima švedskih prosvjetnih vlasti da zadovolje dispartatne potrebe gluhih — s jedne strane za integracijom u društvo — a s druge strane da budu zadovoljni članovi jedne manjinske grupe. Švedski savjet za prosvjetu priznao je upotrebu znakovnog jezika za tzv. »neoralnu« gluhu djecu. Znakovi jezika mogu čak učiti kao neobavezni predmet i djeca normalna sluha u redovnim školama.

Američki psiholog **Mc. Cay Vernon** vidi budućnost gluhih u »dva svijeta«. Stručnjaci ne poznaju karakteristične načina života odraslih gluhih pa roditeljima gluhe djece »tjeraju strah u kosti« alternativom: ili »svijet gluhih« ili »svijet čujućih« — a samo gluhe uvjeravaju kako su manje vrijedni ako odluče održavati veze s drugim gluhim. Ustvari, tvrdi dr Vernon, gluhi žive u oba svijeta

— i tu činjenicu trebaju shvatiti i prihvatiti stručnjaci i roditelji. — Čini se da ovo gledanje, u koje se uklapa suvremeno nastojanje oko tzv. »totalne komunikacije« u Americi, postaje sve više »službenim« stavom Svjetske federacije.

Opasnost koje nosi s jedne strane nerealistična ideja o totalnoj individualnoj integraciji gluhih u tzv. »normalnu sredinu« — a s druge strane zatvaranje gluhih u vlastitu »supkulturu« — čini se da su najbolje shvatili sami gluhi. Nekoliko vrijednih referata gluhih intelektualaca iz USA, Velike Britanije i Izraela ilustrira tjeskobu koju stvara saznanje da zajednice gluhih postaju geta, izvan matice društvenih tokova, pa dobivaju samo mrvice ljudske kulture. Vitalnu ulogu gluhih intelektualaca, osobito gluhih nastavnika za gluhe, u premošćivanju jaza između »dva svijeta« istakla su **Glenna Alper**, predstavnica Oralne sekcije društva »A. G. Bell« i **Nurit Ronel**, jedna od desetak gluhih studenata u Izraelu, koja je dala i odgovor kojim se putem treba ići da se ublaži teška kriza višeg školovanja gluhih: odgoj u obitelji i uključivanje u redovne škole. — Nekoliko britanskih autora (**Hyslop, Kenyon, Reed**) izložilo je filozofiju i praksu pokreta »Breakthrough« (»Prodor«) koji nastoji da praktičnim mjerama (zajednička ljetovanja, izleti, sastanci, rad s roditeljima, odgovorni angažman gluhih u zajedničkim pothvatima i sl.) ruši barijere između dva svijeta.

Nastojanje mnogih autora da se oslobode tradicionalnih klišea bilo je očito. Gledanje na gluhe kao na pasivni objekt tretmana, kao na bolesnike koji svoju situaciju niti mogu shvatiti niti o njoj odlučivati, sve više ustupa mjesto ozbiljnom uvažanju gluhog pojedinca kao punopravnog subjekta i zajednica gluhih kao moćnog faktora utjecaja na rehabilitaciju i socijalni plasman gluhih. — Prof.

Aron. Bodenheimer iz Izraela dao je oštru kritiku suvremene »psihologije gluhih« koja jalovo nastoji upoznati gluhe gledajući ih »izvana«. Psiholozi se pretvaraju u promatrače koji istražuju fenomene kod pripadnika druge grupe. Rezultat je asimetrična pozicije (»zamislimo inverznu situaciju, kad bi jedan gluhi napisao knjigu »Psihologija čujućih«. Nesposobnost psihologa da se otvore za recipročno razumijevanje s gluhima, dovodi do zaključka koji znaju biti plitke gluposti (»Gluhi su introvertni«). »Tvrdim«, kaže prof. Bodenheimer« da se psihologija prečesto (zlo)upotrebljava da bi se naše pogriješke ili lijenost transformirali u »svojstva gluhih«.

Osuda metoda koje gluhog čovjeka pretvaraju u puki objekt istraživanja dana je i u referatu **Larsa von der Lietha** sa Sveučilišta u Kopenhagenu. Psihološka istraživanja među gluhima danas je teško provoditi. Gluhi su postali osjetljivi na manipulacije koje s njima vrše pedagozi, zakonodavci i drugi — skeptični su prema svakome tko bi mogao da zadre u njihove interese i posebno ne vole intrudiranje u intimnu sferu (a anonimnost je praktički nemoguće očuvati kod istraživanja u ovako maloj grupi).

Pedagog **William C. Moffat** (USA) kritizira školu koja se trudi da učenika uči svim znanjima i vještinama, a zaboravlja najznačajniji problem mladog gluhog čovjeka, a to je psihosocijalna adaptacija, stvaranje sposobnosti i motivacije da kao odgovorni subjekt zauzme mjesto u društvu.

Centralna tema konferencije dala je ton ostalim sadržajima. Navodimo glavne teme koje su obrađene, imenima autora referata: **Gluhi i utjecaj moderne tehnologije** (Vernon, Korine, John), **organizacije gluhih** (Reich, Fenniger, Mendelsohn, Newiadomska, Apter, Golani, Huppert, Zic), **integra-**

cija u sistemu školstva (Delgado, Fayerman, Korine, Cohen, Madebrink, Alper, Marshall, Pfau, Pettin-gill, Lehrer, Marbach, Fax, Schowe, Hategan, Yater, Reed, Schlessinger, Trybus), **psihološki i medicinski aspekti** (Gestring, Sade-Sadowsky, Constantinescu), **roditelji gluhe djece** (Lagati, Mazyr, Keramitčievski, Reichstein), **profesionalna rehabilitacija** (Feuchte, Lazier, Montgomery-Perman, Huppert, Aouch, Pražić-Knežević, Carlin-Levine, Fried, Vulliez-Dutoit, Horodniceau-Constantinescu, Rosenbluth, Katz), **metode komunikacije** (Hanson, Madebrink, Huppert, Gosselin, Schlessinger-Namir, Shurnary, Stokoe), **socijalna adaptacije**

(Sutchliffe, Feuchte, Beuzart, Ronel, Kenyon-Hyslop-Carter, Mayes, Wis-her, Efrati-Scharir), **gluhi u zemlja-ma u razvoju** (Adepoju, Mermod, Markou, Kuschel), **mentalni i kulturni aspekti** (Rainier, Denmark, Bodenheimer, Pieczatka, Remwig, Warren, Chigier, Lieth, Altshuler, Ver-non, Mermod, Adepoju), **uloga tumača** (Neesam, Kirchner, Sutchliffe), **uloga socijalnog radnika** (Mc. Kenzie, Arbid, Macarov).

Izraelski organizatori konferencije, koji su inače pokazali izvanrednu sposobnost u pripremanju konferencije i bogatog pratećeg programa, već su pristupili tiskanju kompletnih materijala s konferencije.